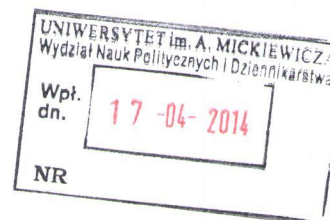

Prof. dr hab. Arkadiusz Żukowski
Instytut Nauk Politycznych
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie

Ocena dorobku naukowego oraz organizacyjnego i dydaktycznego Pana dr. Przemysława Osiewicza

Pan dr Przemysław Osiewicz jest absolwentem politologii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu (2003). Pracę magisterską pt. „Spory grecko-tureckie w basenie Morza Śródziemnego” przygotował pod kierunkiem prof. Włodzimierza Malendowskiego w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Po magisterium w 2003 roku rozpoczął tam studia doktoranckie. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce uzyskał na podstawie rozprawy pt. „Pokojuowe regulacje kwestii cypryjskiej. Aspekty prawne i polityczne”, którą przygotował pod kierunkiem prof. W. Malendowskiego (2007). Zarówno praca magisterska jak i doktorska zostały ocenione jako bardzo dobre, a wyniki badań z doktoratu zostały opublikowane drukiem.

Swój dalszy rozwój naukowo-dydaktyczny związał On z Wydziałem Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu, gdzie jako adiunkt pracuje w Zakładzie Stosunków Międzynarodowych.

* * *

Za osiągnięcie naukowe zgłoszono cykl 17 publikacji pt. „Wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania kwestii cypryjskiej po 1974 roku. Aspekty polityczne”. W skład tego cyklu wchodzi: 1 monografia autorska w języku polskim, 1 monografia współautorska w języku angielskim, 13 artykułów w pracach zbiorowych (w tym 7 w języku angielskim) i 3 artykuły w czasopiśmie naukowych. Dobór publikacji do tego cyklu tematycznego należy uznać za uzasadniony. Wśród zamieszczonych są te, które *stricte* dotyczą wewnętrznych uwarunkowań kwestii cypryjskiej, jak również te, które odnoszą się li tylko do uwarunkowań międzynarodowych. Poza tym duża część tekstów obejmuje zarówno endo- jak i egzogeniczne zagadnienia tytułowej problematyki.

Podjęta przez Habilitanta problematyka Polsce jest mało rozpoznana i należy On do nielicznych badaczy, którzy tym się zajmują – relacje grecko-tureckie i kwestia cypryjska. W zakresie przedmiotowym oraz dogłębności

studiów analitycznych można Go określić za jedyne badacza w tym względzie. W Polsce dominują z tego zakresu prace historyczne.

Mimo że problematyka magisterium, doktoratu i habilitacji (cyklu prac naukowych) jest podobna, bo ogniskuje się wokół kwestii cypryjskiej, w każdym z tych trzech przypadków mamy do czynienia z inną perspektywą badawczą.

Przechodząc do oceny cyklu tematycznego należy podkreślić, że publikacje są na co najmniej odpowiednim poziomie merytorycznym. Celnie zdiagnozowano uwarunkowania wewnętrzne (w tym proces *deborderingu* na Cyprze) oraz zewnętrzne (w tym status prawno-polityczny cypryjskich eksklaw) kwestii cypryjskiej i dokonano ich pogłębionej analizy. Poza tym, na początku badań, trafnie wskazano na dylematy metodologiczne badań nad kwestią cypryjską¹.

Chociaż z reguły wstępu nie uznaje się jako oryginalnej pracy naukowej to jednak w przypadku wstępu autorstwa Habilitanta (s. 6-44) poprzedzającego treść konstytucji Republiki Cypryjskiej² należy zrobić odstępstwo. Tekst ten ma walory deskrypcyjne i eksplanacyjne dotyczące tworzenia się prawodawstwa państwa z uwzględnieniem historii i kontekstu międzynarodowego. Podobnie jak inne publikacje Habilitanta wstęp ten jest uporządkowanym wykładem wiedzy na temat Cypru w blokach tematycznych (Informacje ogólne, Rys historyczny, Ogólna charakterystyka konstytucji Republiki Cypryjskiej, Zarys systemu wyborczego, System naczelnych organów państwa, Samorząd terytorialny, Partie polityczne). Wykorzystano aktualną i wartościową literaturę przedmiotu w języku angielskim, a także w języku niemieckim. Kompetencje Habilitanta widać od kwestii geograficzno-demograficznych, a kończąc na zagadnieniach dotyczących partii politycznych.

Wysoko należy ocenić oryginalne teksty dotyczące sytuacji prawnej i politycznej Tureckich Cypryjczyków, zwłaszcza w kontekście ich statusu w Unii Europejskiej oraz statusu prawno-międzynarodowego Tureckiej Republiki Północnego Cypru (wartościowa analiza komparatystyczna z Republiką Chińską na Tajwanie³ czy też ukazania specyfiki wyborów w tym *quasi*-państwie⁴).

¹ P. Osiewicz, *Aspekty prawne i polityczne pokojowej regulacji kwestii cypryjskiej – dylematy metodologiczne*, „Przegląd Europejski” 2007, nr 2.

² P. Osiewicz, *Wstęp*, w: *Konstytucja Republiki Cypryjskiej*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2013.

³ P. Osiewicz, *Plan Annana – kolejna propozycja pokojowego rozwiązania kwestii cypryjskiej*, w: *Miedzy historią a politologią. Wybór problemów*, pod red. T. Wallasa, Wydawnictwo WNPiD UAM, Poznań 2010; Eadem, *Partially Recognized States in Contemporary International Relations: the Turkish Republic of Northern Cyprus and the Republic of China*, w: *Proceedings of the 6th International Congress on Cyprus Studies*, pod red. Ü. Osam, Center for Cyprus Studies, Eastern Mediterranean University, Famagusta 2008; Eadem, *The European Union and Its Attitude towards Turkish Cypriots after 2004: Continuity Or Change?*, w: *Beyond Borders. External*

Część tekstów wprost odnosi się do teorii uznania państwa (teoria konstytutywna *versus* teoria deklaratoryjna), co należy uznać za pozytyw.

Słusznie Habilitant poddał analizie relacje między dwoma zantagonizowanymi społecznościami na Cyprze: Greckich i Tureckich Cypryjczyków⁵. Starał się zachować obiektywizm badawczy chociaż fragmentami dużo więcej pisze o propagowanym negatywnym obrazie Tureckich Cypryjczyków wśród Greckich Cypryjczyków niż odwrotnie. Dopelnieniem są treści mało znane w Polsce, a dotyczące różnych inicjatyw oddalonych zmierzających do zbliżenia obu społeczności oraz współpracy na poziomie samorządowym czego konsekwencją jest proces *debordingu*. W kontekście zbliżenia obu społeczności szczegółowo przedstawiono prowadzone w latach 2008-2012 rokowania przy pośrednictwie ONZ i Unii Europejskiej⁶.

Swoje kompetencje Habilitant wykazał także analizując proces uzyskiwania członkostwa w Unii Europejskiej przez Republikę Cypru⁷ oraz w odniesieniu do negocjacji akcesyjnych Turcji⁸. W przypadku jednak artykułu pt. „The Cyprus Question from the Polish Perspective”⁹ trudno zgodzić się z tezą Habilitanta, że przyjęcie Turcji do Unii Europejskiej stanowi jeden z celów polityki zagranicznej RP. Polska bardziej deklaratorywnie niż praktycznie i to w zależności od danego okresu stara się wspierać te aspiracje Turcji, ale jej członkostwo w Unii Europejskiej nie jest celem polityki zagranicznej RP.

Relations of the European Union, pod red. J. Jańczaka, Wydawnictwo WNPiD UAM, Poznań 2008.

⁴ P. Osiewicz, *Wybory w państwie nieuznanym na przykładzie Tureckiej Republiki Północnego Cypru*, w: *Czy upadek demokracji? Wymiar praktyczny*, pod red. A. Stelmacha, Wydawnictwo WNPiD UAM, Poznań 2007.

⁵ P. Osiewicz, *Nicosia. Conflict and Cooperation in the Divided Capital City*, w: *Conflict and Cooperation in Divided Cities*, pod red. J. Jańczaka, Logos Verlag, Berlin 2009.

⁶ P. Osiewicz, *Kolejna runda rokowań na Cyprze: szansa na przełom?*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2008, nr 2; Eadem, *The United Nations and the European Union: Influence on the Ongoing Negotiation Process in Cyprus*, w: *Proceedings of the 7th International Congress on Cyprus Studies, 4-6 November 2009*, pod red. Ü.V. Osam, Eastern Mediterranean University Publications, Famagusta 2010; Eadem, *Kwestia cypryjska: przebieg i konsekwencje rokowań w latach 2008-2012*, „Rocznik Integracji Europejskiej” 2012, nr 6.

⁷ P. Osiewicz, *Proces dochodzenia Cypru do członkostwa w Unii Europejskiej*, w: *Negocjowanie granic: od UE-15 do UE-27: rozszerzenie wschodnie Unii Europejskiej, część pierwsza – grupa luksemburska 2004*, t. 4, pod red. T. R. Szymczyńskiego, Wydawnictwo WNPiD UAM, Poznań 2009.

⁸ P. Osiewicz, *Kwestia cypryjska i jej wpływ na negocjacje akcesyjne Turcji z Unią Europejską*, w: *Turcja i Europa. Wyzwania i szanse*, pod red. A. Szymańskiego, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 2011.

⁹ P. Osiewicz, *The Cyprus Question from the Polish Perspective*, w: *Proceedings of the 5th International Congress on Cyprus Studies*, pod red. Ü. Osam, Center for Cyprus Studies, Eastern Mediterranean University, Famagusta 2007.

Na szczególne podkreślenie zasługują ostatnie badania Habilitanta dotyczące cypryjskich eksklaw jako cenne *case studies* do światowych badań w tym zakresie¹⁰.

Monografia pt. „Konflikt cypryjski”¹¹ stanowi rzetelne studium problemu i jest podsumowaniem wcześniejszych badań Habilitanta. Składa się ona z ośmiu rozdziałów o charakterze chronologicznym (Uwarunkowania historyczne konfliktu cypryjskiego, W stronę niepodległości, Trudne początki niepodległości, Gorące lato 1974 r.¹², W stronę podziału, Cypr (nie)podzielony: 1983-1999, Plan Annana i akcesja Cypru do Unii Europejskiej – szansa na pojednanie, W stronę zjednoczenia czy utrwalenia podziału?). Habilitantowi udało się w sposób syntetyczny przedstawić genezę konfliktu oraz jego poszczególne fazy wraz z próbami negocjacji międzynarodowych. Cennym jest nakreślenie pięciu średnioterminowych scenariuszy rozwoju sytuacji na Cyprze. Uregulowanie kwestii cypryjskiej jest o tyle ważne, że może mieć istotne znaczenie jako modelowe rozwiązanie w przypadku innych współczesnych sporów i konfliktów międzynarodowych. Kwestie terminologiczne zostały także kompetentnie zaprezentowane i zinterpretowane (np. Grecy Cypryjscy, Turcy Cypryjscy, cypryjskie społeczności, cypryjskie narody). Bogata i różnorodna jest Bibliografia, która z powodzeniem może stanowić przewodnik po światowych źródłach i literaturze przedmiotu na temat kwestii cypryjskiej. Monografia wzbogacona jest o Dokumenty (Traktat o gwarancji, Traktat o przymierzu i 4 rezolucje Rady Bezpieczeństwa ONZ) i wywiady (z politykami cypryjskimi - 7); Kalendarium (od 330 roku do 2012 roku); Leksykon postaci (głównie polityków pośrednio i bezpośrednio związanych z kwestią cypryjską - 59); Słownik pojęć (26 terminów i skrótów odnoszących się do Cypru); Mapy (3), Indeks nazwisk.

W monografii zrezygnowano z części metodologiczno-teoretycznej. Trzeba jednak podkreślić, że materia ta nie jest obca Habilitantowi, zob. np. podrozdział pt. „Źródła sporów i konfliktów międzynarodowych w teorii stosunków międzynarodowych” w monografii pt. „Pokojoye regulacje kwestii cypryjskiej. Aspekty prawne i polityczne” (Toruń 2008).

W badaniach nad kwestią cypryjską Habilitant bazuje przede wszystkim na materiałach źródłowych i obcojęzycznej literaturze przedmiotu (przede wszystkim w języku angielskim), które zgromadził podczas licznych wyjazdów na kwerendy zagraniczne. Coraz częściej bazuje na opracowaniach w języku tureckim, co należy uznać za duży pozytyw. Sugerowałbym w przyszłości postarać się również o szersze uwzględnienie w swoich badaniach analizy publikacji w języku greckim.

¹⁰ P. Osiewicz, *The Cypriot Exclaves: Ormidhia, Xylotymbou and Dhekelia Power Station*, w: *European Exclaves in the Process of De-bordering and Re-bordering*, pod red. J. Jańczaka, P. Osiewicza, Logos Verlag, Berlin 2012.

¹¹ P. Osiewicz, *Konflikt cypryjski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013.

¹² Tytuł tego rozdziału jest zbyt publicystyczny.

W ostatniej monografii, oprócz archiwaliów i literatury przedmiotu baza źródłowa została wzbogacona o pogłębione wywiady z politykami Greckich i Tureckich Cypryjczyków.

Dużym pozytywem w procesie badawczym Habilitanta były liczne wyjazdy zagraniczne, zwłaszcza dotyczące pobytów studyjnych na Cyprze. Umożliwiły one zweryfikowanie ustaleń innych badaczy, jak również uzupełniły kwerendy zagraniczne Habilitanta.

Wyniki badań na temat kwestii cypryjskiej Habilitant prezentował na 9 konferencjach naukowych (6 referatów w języku angielskim, w tym 3 wygłoszono na Cyprze), co należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Warto wspomnieć, że w sumie wziął udział w 26 konferencjach naukowych (w tym 4 w Iranie, 1 w RFN i jak wspomniano powyżej 3 na Cyprze w Famaguście, po stronie tureckiej). Część z referatów wygłaszanych było na zaproszenie organizatorów, co podkreśla wagę i poziom badań Habilitanta (7).

* * *

Znaczącym dopełnieniem cyklu tematycznego są publikacje ogniskujące się wokół kilku zasadniczych problematyk (zwłaszcza pierwsza problematyka w dużym stopniu odnosi się do głównego osiągnięcia naukowego jakim jest kwestia cypryjska): teorii i praktyki polityki zagranicznej Turcji; podstaw ideologicznych oraz praktyki polityki zagranicznej Iranu; wybranych aspektów stosunków międzynarodowych w regionie Bliskiego Wschodu (terminologia oraz granice regionu; zaangażowanie Unii Europejskiej w politykę w regionie; analiza sytuacji w Syrii w kontekście zaangażowani się tam Turcji i Iranu; analiza wojny w Iraku w 2003 roku oraz późniejszej tzw. misji stabilizacyjnej); wybranych aspektów stosunków międzynarodowych w Azji Południowej i Azji Wschodniej, związanych z kwestią tajwańską oraz zaangażowaniem Unii Europejskiej w rozwiązywanie konfliktów regionalnych; bezpieczeństwa energetycznego Polski (incydentalnie i ostatnio).

Z problematyk tych opublikował w sumie 29 tekstów naukowych: 2 monografie (w tym jedna współautorska); 9 artykułów w czasopiśmie naukowych (w tym 2 w języku angielskim oraz 1 w języku niemieckim); 16 rozdziałów w pracach zbiorowych (w tym 5 w języku angielskim); 3 recenzje wydawnicze publikacji naukowych (w tym 1 w języku angielskim). Habilitant stara się upowszechniać i umiędzynarodawiać wyniki badań, co zasługuje na odnotowanie.

Podsumowując, dorobek publikacyjny Habilitanta pod względem ilościowym i jakościowym należy skonstatować, że ma walory deskrypcyjne i eksplanacyjne. W przypadku tak złożonej problematyki jaką jest kwestia cypryjska rzetelny oraz całościowy opis i eksplanacja problemu stanowi istotne wyzwanie badawcze, któremu Habilitant sprostał z nadwyżką.

Habilitant posiada stosunkowo duże doświadczenie w uczestnictwie w projektach i grantach naukowych jak współkierownik, członek zespołu oraz

beneficjent (7 projektów i grantów). Na szczególne podkreślenie zasługuje udział w międzynarodowym projekcie pt. „European Exclaves in the Process of De-bordering and Re-bordering” finansowanym ze środków Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą (lata 2012-2013). Szkoda, że Habilitant uczestniczył tylko w jednym projekcie badawczym dotyczącym Cypru¹³. Z drugiej strony, dzięki Eastern Mediterranean University w Famaguście odbył 5 pobyków stypendialnych na Cyprze, a dzięki Ministerstwu Spraw Wewnętrznych Republiki Cypryjskiej odbył 1 pobyt stypendialny.

* * *

Habilitant mimo młodego stażu ma już osiągnięcia dydaktyczne, a także organizacyjne, przede wszystkim na macierzystej Uczelni (od 2008 roku). Prowadzi zajęcia z zakresu politologii, w tym stosunków międzynarodowych. W procesie dydaktycznym wykłada On zajęcia z problematyki, która znajduje się w kręgu Jego zainteresowań badawczych: Geografia polityczna, Międzynarodowe stosunki polityczne, Polityka zagraniczna Polski, Polityka zagraniczna państw współczesnych czy Azja Wschodnia i Południowa w stosunkach międzynarodowych. Prowadzi też zajęcia w języku angielskim: Politics & Change in the Middle East, Political Geography oraz International Political Relations. Ma również doświadczenie w prowadzeniu wykładów gościnnych na uczelniach zagranicznych¹⁴.

Proces dydaktyczny realizuje także w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Koninie (od 2007 roku).

Jego zajęcia są wysoko oceniane przez studentów (I miejsce na WNPiD UAM w 2009 i 2013 roku oraz II miejsce w latach 2011 i 2012) oraz władze Wydziału i Uczelni (nagrody dydaktyczne).

Habilitant posiada osiągnięcia w promowaniu studentów: 61 licencjatów na kierunku Stosunki międzynarodowe na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu (lata 2010-2013) oraz 22 licencjatów w ramach kierunku Politologia w Instytucie Politologii Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Koninie (lata 2011-2012). Warto podkreślić, że jest On opiekunem studenckiego Koła Naukowego Azji Wschodniej i Południowej na WNPiD UAM w Poznaniu (od 2013 roku) oraz opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Politologów w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Koninie

¹³ *Cypr: dzieje, kultura, literatura*, projekt badawczy własny N N103 175838, Instytut Badań Interdyscyplinarnych Artes Liberales Uniwersytetu Warszawskiego, kierownik projektu: prof. Małgorzata Borowska (Uniwersytet Warszawski), P. Osiewicz: członek zespołu.

¹⁴ Turcja - Selçuk Üniversitesi w Konya; Mersin Üniversitesi, Iran - Akademia Dyplomatyczna Islamskiej Republiki Iranu w Teheranie, Cypr - Eastern Mediterranean University w Famaguście, Szwecja - Linnaeus University w Växjö, Belgia - University College Ghent oraz Tajwan - National Taipei University.

(od 2008 roku) – m.in. badania studentów dotyczące jakości usług i świadczeń Urzędu Miasta w Koninie.

Habibitant aktywnie udziela się w krajowych stowarzyszeniach naukowych (Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych – od 2010 roku sekretarz oddziału poznańskiego i Towarzystwa Azji i Pacyfiku). Bierze aktywny udział w pracach europejskiego konsorcjum badawczego European Consortium for Political Research oraz konsorcjum Larger Europe.

Ma swój udział w organizowaniu sympozjów i konferencji naukowych (w tym 2 zagraniczne - Iran i Turcja).

W zakresie badań współpracuje głównie z Europäische Akademie w Berlinie (projekt pt. „Change – Exchange – Transformation”), the Center for Cyprus Studies w Famaguście, the Institute for Political and International Studies w Teheranie oraz z the International Middle East Peace Research Center w Ankarze.

Korzystnie przedstawia się udział Habilitanta w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism: „Przegląd Strategiczny” – redaktor tematyczny od 2011 roku; „The Polish Political Science Quarterly” – członek redakcji od 2012 roku; „(R)evolutions” – członek Rady Programowej czasopisma od 2013 roku (periodyki wydawane przez Wydział Nauk Politycznych i dziennikarstwa UAM w Poznaniu).

Habibitant ma również osiągnięcia w popularyzowaniu nauki (m.in. prowadzenie wykładów otwartych czy festiwale nauki) oraz współpraca jako ekspert z telewizją, radiem i prasą o zasięgu ogólnokrajowym i regionalnym.

* * *

Dorobek naukowy Habilitanta, zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym, zasługuje na jednoznacznie pozytywną ocenę. Pan dr Przemysław Osiewicz jawi się jako znawca współczesnych stosunków międzynarodowych, a w szczególności kwestii cypryjskiej. Podobną opinię można sformułować w stosunku do Jego kompetencji w zakresie polityki zagranicznej Turcji czy relacji Turcja – Unia Europejska. Kwestię cypryjską jak inne problemy stosunków międzynarodowych potrafi badać, zarówno w punktu widzenia uwarunkowań wewnętrznych, jak i zewnętrznych, co daje całościowy ogląd problemu. Za szczególnie cenne należy uznać Jego eksplanacje dotyczące meandrów uregulowania sporu cypryjskiego, zarówno w kontekście bezpośrednich rokowań Greckich i Tureckich Cypryjczyków jak i za pośrednictwem instytucji międzynarodowych. Poza tym wyniki badań w tym zakresie stanowią istotny wkład w dotychczasowy stan badań. Habibitant swoimi badaniami zbliżył się do całościowego ujęcia kwestii cypryjskiej.

Działalność organizacyjna i dydaktyczna Habilitanta zasługuje na pozytywną ocenę.

Z przekonaniem stwierdzam, że dorobek naukowy Pana doktora Przemysława spełnia wymogi ustawy o tytule naukowym i stopniach naukowych i może być dopuszczony do dalszego procedowania w tym zakresie.

/prof. dr hab. Arkadiusz Żukowski/

Olsztyn, 16.04.2014 r.